

DOO Bimdi, Odžaci

Predmet: Izveštaj o sprovedenom ogledu ispitivanja uticaja preparata "Eko Lame" na morfološke i produktivne karakteristike kukuruza

U cilju ispitivanja uticaja primenjenog mikrobiološkog đubriva (preparat "Eko Lame") koje sadrži mikro-organizme mobilizatore hranljivih elemenata iz nepristupačnih organskih i mineralnih jedinjenja, na morfološke i produktivne karakteristike kukuruza, kao i optimalno vreme primene đubriva "Eko Lame", postavljen je ogled sa usevom kukuruza proizvodne 2023. godine. Postavljen je eksperiment sa varijantama, sa i bez primene đubriva, u okviru postojećeg šestopoljnog plodoreda. U ovom plodoredu je bio zastupljen usev kukuruza na kojem je obavljeno ispitivanje đubriva. Ovlašćena osoba za tehničko sprovođenje ogleda je bio Vladimir Vukadinović, tehnički saradnik na Fakultetu, a prof. dr Željko Dolijanović je bio ovlašćena osoba za sprovođenje istraživanja.

Usev je gajen po standardnoj tehnologiji gajenja: obrada zemljišta na 25 cm dubine u jesen 2022. godine, predsetvena priprema u jesen i setva u proleće, početkom maja. Setva kukuruza (hibrid ZP SC 666) je obavljena 11.05.2023. godine. Veličina jednog plodorednog polja (useva) je bila oko 10 ari. Ono što je važno da se istakne u ovom izveštaju jeste da, pored osnovnog đubrenja u jesen NPK đubrivima (500 kg/ha za kukuruz), tokom vegetacionog perioda nisu primenjivana druga đubriva ni na oglednom ni na kontrolnom delu parcele.

Primena mikrobiološkog đubriva "Eko Lame" u usevu kukuruza je izvedena u 4 različite varijante i kontrolnoj varijanti a prema rasporedu prikazanom u tabeli 1. Tretiranje semena je obavljeno 24 sata pre setve a ostala tretiranja su obavljena folijarnom primenom ručnom prskalicom namenjenom za eksperimente ovog tipa. Kontrolna varijanta je bila standardna agrotehnika primenjena na ovom usevu.

Tabela 1. Raspored primene preparata "Eko Lame"

Usev/ Datum	Tretman semena	Setva	1.tretman folijarno (2 lista)	2.tretman folijarno (3 lista)	Herbicid	3. tretman posle herbicida	4. tretman (10 dana posle prethodnog)	5. tretman	6. tretman
Varijanta 1	10.05.	11.05.	02.06.	13.06.	19.06	21.06	01.07.	10.07.	19.07
Varijanta 2	10.05.	11.05.	02.06	13.06.	19.06	21.06	01.07.	-	-
Varijanta 3	10.05.	11.05.	-	-	19.06	-	-	-	-
Varijanta 4	-	11.05.	02.06	13.06.	19.06	21.06	01.07.	-	-
Varijanta 5	-	11.05.	-	-	19.06	-	-	-	-

Uzorci od po 10 biljaka kukuruza su uzeti 30. septembra 2023. godine. Od morfoloških i produktivnih osobina kukuruza, na uzorku od 10 biljaka, u okviru svake varijante, merene su: visina stabla, prečnik klipa, broj redova zrna u klipu, broj zrna, dužina klipa, masa 1 000 semena i prinos zrna po biljci i po jedinici površine (po ha).

Analiza statističke značajnosti razlika ispitivanih osobina kukuruza između oglednih grupa (Eko Lame - Radmilovac 2023)

Statističkom analizom svih ispitivanih osobina kukuruza ustanovljeno je da su najveće vrednosti dobijene u varijantama 1 (tretman semena i 6 tretmana useva) i 2 (tretman semena uz dodatna 4 folijarna tretmana biljaka). Podaci su obrađeni statistički, metodom Excel T testa Za utvrđivanje značajnosti pojedinačnih razlika, korišćen je test najmanje značajne razlike (LSD test).

Visina biljaka kukuruza je bila najveća u varijanti 2, a dobijena razlika u visini u odnosu na sve druge varijante bila je statistički značajna ili vrlo značajna. Folijarno tretiranje biljaka pozitivno je uticalo na visinu biljaka kukuruza (tabela 2).

Tabela 2. Uticaj ispitivanog đubriva na visinu biljaka kukuruza (cm)

Srednja vrednost ± SD	Varijanta	II	III	IV	V
196,80 ± 8,94	I	*	**	*	NSZ
206,30 ± 10,36	II		**	**	*
185,50 ± 8,90	III			NSZ	NSZ
186,88 ± 11,18	IV				
190,80 ± 16,27	V				

SD – standardna devijacija; NSZ-nema statistički značajne razlike; * značajnost na nivou 95 % (statistički značajna razlika); ** značajnost na nivou 99 % (statistički vrlo značajna razlika)

Na osnovu analize podataka prikazanih u tabeli 3 uočava se da je dužina klipa u varijanti 1 statistički vrlo značajno veća od dužine u svim ostalim varijantama, dok je razlika u dužini između varijante 3 u odnosu na varijante 4 i 5 statistički značajna. Ostale razlike za dužinu klipa nisu bile statistički značajne.

Tabela 3. Uticaj ispitivanog đubriva na dužinu klipa kukuruza (cm)

Srednja vrednost ± SD	Varijanta	II	III	IV	V
17,71 ± 1,96	I	**	**	**	**
15,76 ± 3,45	II		NSZ	NSZ	NSZ
15,50 ± 1,75	III			*	*
14,18 ± 0,89	IV				NSZ
13,59 ± 2,69	V				

Širina klipa kukuruza imala je sličan trend kao i dužina klipa, ali nije uočena statistički značajna razlika između varijante 1 i 2 (tabela 4).

Tabela 4. Uticaj ispitivanog đubriva na širinu klipa kukuruza (cm)

Srednja vrednost ± SD	Varijanta	II	III	IV	V
4,88 ± 0,33	I	NSZ	*	**	**
4,82 ± 0,40	II		NSZ	**	**
4,64 ± 0,14	III			**	**
4,33 ± 0,34	IV				NSZ

4,32 ± 0,32	V				
-------------	---	--	--	--	--

U tabeli 5 su prikazani podaci o prosečnom broju redova zrna u klipu kukuruza, a kao što je i očekivano, dobijene razlike između ispitivanih varijanti nisu bile statistički značajne.

Tabela 5. Uticaj ispitivanog đubriva na broj redova zrna u klipu kukuruza

Srednja vrednost ± SD	Varijanta	II	III	IV	V
13,80 ± 1,14	I	NSZ	NSZ	NSZ	NSZ
14,00 ± 1,63	II		NSZ	NSZ	NSZ
13,60 ± 1,26	III			NSZ	NSZ
13,60 ± 1,26	IV				NSZ
12,80 ± 1,93	V				

Broj zrna u redu (tabela 6) ispitivanih klipova kukuruza bio je u proseku za oko 50 posto veći u varijanti 1 u odnosu na apsolutnu kontrolu (varijanta 5). Ovo je prvi pokazatelj važnijih produktivnih osobina da se u nekoj varijanti može očekivati veći prinos zrna useva kukuruza.

Tabela 6. Uticaj ispitivanog đubriva na broj zrna u redu

Srednja vrednost ± SD	Varijanta	II	III	IV	V
34,10 ± 3,51	I	*	**	**	**
27,80 ± 7,90	II		NSZ	NSZ	*
27,60 ± 3,18	III			*	*
23,40 ± 3,89	IV				NSZ
21,70 ± 6,34	V				

Uticaj ispitivanog đubriva na produktivne osobine useva kukuruza i prinos zrna prikazani su u tabelama 7-10. U njima se uočava da između varijanti 1 i 2 nema statistički značajne razlike, dok su ove varijante u odnosu na ostale, statistički značajno ili vrlo značajno različite. S druge strane, između varijanti 4 i 5 ili nije bilo razlika ili je uočena statistički značajna razlika. Važno je istaći da su dobijene veće vrednosti u varijanti 3, što se može objasniti činjenicom da je tretiranje semena ipak važnije od broja folijarnih tretmana useva kukuruza.

Tabela 7. Uticaj ispitivanog đubriva na masu zrna po biljci (g)

Srednja vrednost ± SD	Varijanta	II	III	IV	V
152,01 ± 35,53	I	NSZ	**	**	**
139,47 ± 61,95	II		NSZ	**	**
112,32 ± 26,09	III			*	*
73,34 ± 30,37	IV				NSZ
72,04 ± 17,75	V				

Tabela 8. Uticaj ispitivanog đubriva na masu oklaska po biljci (g)

Srednja vrednost ± SD	Varijanta	II	III	IV	V
37,93 ± 10,82	I	NSZ	*	**	**
34,89 ± 13,58	II		NSZ	**	*
24,84 ± 7,73	III			**	*
21,02 ± 7,45	IV				NSZ

23,44 ± 6,10	V				
--------------	---	--	--	--	--

Tabela 9. Uticaj ispitivanog đubriva na masu 1000 semena kukuruza (g)

Srednja vrednost ± SD	Varijanta	II	III	IV	V
369,1 ± 58,11	I	NSZ	**	**	**
387,0 ± 68,02	II		NSZ	**	**
348,0 ± 62,43	III			*	**
324,6 ± 48,94	IV				*
310,5 ± 42,75	V				

Tabela 10. Uticaj ispitivanog đubriva na prinos zrna kukuruza (kg/ha)

Srednja vrednost ± SD	Varijanta	II	III	IV	V
6620 ± 868,81	I	NSZ	**	**	**
6320 ± 701,34	II		**	**	**
5806 ± 677,13	III			*	**
4900 ± 601,25	IV				*
4200 ± 580,11	V				

Na osnovu podataka o uticaju ispitivanog preparata na morfološke i produktivne osobine biljaka kukuruza (tabele 2-10) uočava se da je primena preparata Eko Lame uticala na povećanje vrednosti svih ispitivanih osobina. Na osnovu ispitivanih osobina u varijanti 3 (samo tretman semena), može se zaključiti da su dobijene vrednosti na optimalnom nivou i uglavnom nema statističke značajne razlike u poređenju sa varijantom 4 (4 folijarna tretmana biljaka bez tretmana semena). Značaj tretiranja semena kukuruza je posebno istaknut u ovoj, ali nije zanemarljiv ni u ostalim ispitivanim varijantama.

Najlošiji rezultati su, očekivano dobijeni, u apsolutnoj kontroli (bez tretiranja semena i biljaka kukuruza). Prinos zrna, kao najvažniji cilj gajenja, primenom preparata je uvek povećan, posebno ako je primenjena kombinacija tretiranja semena pre setve i folijarno tretiranje biljaka u toku vegetacionog perioda. Sa povećanjem broja tretiranja, posebno u nepovoljnim godinama kao što je bila proizvodnja 2023. prinos se proporcionalno povećava. Optimalan broj tretiranja je jako važan sa aspekta uloženi sredstava u preparat i rad u polju, ali u sušnim godinama je veći broj tretiranja

opravdan, zbog toga što pored povećanja prinosa, poboljšava „imunitet“ useva i otpornost na prouzrokovane biljnih bolesti i štetočina. Tretiranje semena preparatom Eko Lame uglavnom je uzrokovalo brže i ujednačenije nicanje što povećava konkurentnu sposobnost useva u odnosu na korove. Ovo je od presudnog značaja, posebno u održivim i organskim sistemima gajenja, gde je smanjena ili potpuno izostavljena primena herbicida.

Na osnovu dvogodišnjih ispitivanja uticaja primene preparata Eko Lame na morfološke i produktivne osobine kukuruza možemo zaključiti da postoji pozitivno dejstvo preparata na sve osobine. Osim toga, pouzdano možemo istaći da broj tretmana zavisi od stanja useva i meteoroloških uslova, a verovatno (nije obuhvaćeno ovim ispitivanjem) i od tipa i potencijalne plodnosti zemljišta.

U Zemunu, 15.11.2023. godine

Izveštaj sačinio:

Prof. dr Željko Dolijanović

Dekan Fakulteta

Prof. dr Dušan Živković